

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
ОБЛІКУ І АУДИТУ”
(для магістрів)

Київ 2006

Підготовлено професором кафедри фінансів і статистики
І. М. Найдюновим

Затверджено на засіданні кафедри обліку і аудиту
(протокол № 7 від 17.02.06)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Найдюнов І. М. Навчальна програма дисципліни “Методика викладання обліку і аудиту” (для магістрів). — К.: МАУП, 2006. — 28 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Методика викладання обліку і аудиту”, вказівки до виконання контрольної роботи (реферату), теми контрольних робіт (рефератів), питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методика викладання спеціальних дисциплін у системі вищої освіти постійно вдосконалюється і трансформується під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників. Базуючись на класичних та інноваційних підходах до навчально-пізнавальної діяльності студентів, технологія викладання обліково-економічних дисциплін інтенсифікується, здійснюється процес її оптимізації з урахуванням економічних і соціальних змін в Україні. В сучасних умовах методика викладання у вищій школі спеціальних і споріднених навчальних курсів дає змогу не тільки поглибити та інтенсифікувати процес пізнання студентами реальних явищ, а й гуманістично спрямувати його за змістом, технологічними компонентами та структурними елементами. Крім того методика викладання не тільки вдосконалюється, а й змінюється за структурно-організаційною технологією, відповідно до інноваційних тенденцій у системі вищої освіти України та Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації. Виходячи із зазначеного концептуально обґрунтовані дефініція, мета, завдання, тезаурус навчальної програми.

Мета вивчення дисципліни “Методика викладання обліку і аудиту” — допомогти майбутньому викладачеві оволодіти механізмами технології вузівського економічного навчання, визначити його особливості, актуалізувати розвиток професійно значущих особистих дидактичних здібностей та умінь.

Завдання:

- вивчення загальної методики організації навчання у вузі з урахуванням завдань специфіки викладання обліково-економічних дисциплін, положень Болонської декларації;
- ознайомлення із сучасними інноваційними підходами вітчизняних і зарубіжних науковців як до навчально-пізнавального процесу в цілому у вищій школі, так і до окремих його структурних елементів;
- формування умінь і навичок підготовки, проведення лекційних і практичних занять зі студентами, які вивчають обліково-економічні дисципліни;
- допомога у формуванні методичної майстерності педагогічної техніки майбутнього викладача, його комунікативних здібностей, умінь і навичок індивідуального і колективного спілкування зі студентами;

- вивчення основних проблем організації та методики діагностики навчально-пізнавальної діяльності студентів, керівництва їх науково-пошуковою роботою.

Змістові модулі:

Модуль 1. Загальні основи методики навчання у вищій школі.

Модуль 2. Змістовий аспект специфіки основ організації та методики проведення занять з обліково-економічних дисциплін.

Міжпредметні зв'язки. Дисципліна “Методика викладання обліку і аудиту” взаємопов'язана з фінансово-економічними дисциплінами напряму “Економіка та підприємництво”, педагогікою, психологією, філософією, соціологією та культурологією.

Методичні підходи. Розробка програми здійснювалась на основі системного підходу, що передбачає: 1) діалектичну єдність і взаємозв'язок мети, завдань викладання і учіння цієї навчальної дисципліни; відповідну структуру і зміст; форми, методи організації навчальної діяльності студентів; комунікативну взаємодію на рівні викладач–студент; 2) забезпечення дидактичної якості програми: врахування об'єктивних законів функціонування та розвитку дидактичної системи; ґрунтовний аналіз; точну оцінку навчального процесу; співвідношення фактичного стану з бажаним; визначення складності проблем викладання та навчання; прогнозування впливу як позитивних, так і негативних факторів на викладання та учіння тощо; 3) використання різноманітних за типом, формою навчально-методичних матеріалів у процесі вивчення дисципліни: тематичні, оперативні плани; деталізація за обсягами планових організаційних форм; оптимальний підбір контрольних, типових питань, навчальної літератури тощо; 4) якісне вивчення законодавчих, директивних і нормативних документів, сучасних досягнень педагогічної науки, інноваційних технологій навчального процесу, передового досвіду викладання при визначенні мети і завдань навчальної програми.

Зміст двох модулів програми орієнтований не тільки на теоретичну підготовку майбутніх обліковців, аудиторів, економістів, фінансистів, банкірів, маркетологів-викладачів вищої школи, а й на розвиток їхнього особистого творчого потенціалу, формування практичної готовності до кваліфікованої участі у вузівському навчальному процесі. *Перший модуль* передбачає визначення, обґрунтування методики викладання як навчального предмета. Методологічні підходи до дидактики вищої школи: історичний і сучасний аспекти, сучасні методологічні закономірності, категорії, які забезпечують впровадження інноваційних технологій у змісті та методиці викладання.

Дефініція, зміст порівняльної дидактики з точки зору теорії, організації та методики. Модернізація, особливості вищої освіти в зарубіжних країнах. Основні дидактичні теорії та концепції організації навчання у США, країнах Західної Європи. Організаційна технологія вузівського навчання в зарубіжних країнах.

Дидактичний аспект навчально-пізнавальної діяльності у вищій школі, її основні етапи. Ейдос, тезаурус категоріально-понятійного апарату дидактики вищої школи: вища освіта як процес і завершальний результат процесу навчання, її зміст; викладання як діяльність викладача; учіння як діяльність студента; облік результатів підготовки спеціалістів; кваліфікаційна карта; рівень опанування дидактикою вищої школи. Навчально-пізнавальний процес у закладах вищої освіти: дефініція, основні структурні компоненти. Характеристика загальних дидактичних закономірностей і принципів викладання, функцій навчально-пізнавальної діяльності.

Характеристика операційно-діяльного компонента процесу навчання. Сутність, зміст, методика ефективності пояснювально-ілюстративного, проблемного, програмованого, модульного, ігрового типів навчання. Діяльність викладача, студента у процесі кожного типу навчання. Лекція, семінар, практичні та лабораторні заняття в організаційних формах навчального процесу. Система підбору навчальної інформації для викладацької діяльності. Специфіка організаційних форм навчально-пізнавального процесу в навчальних закладах, рівні акредитації. Інноваційні технології проведення лекцій, семінарів, лабораторних і практичних занять. Методи та засоби навчально-пізнавального процесу у вузі: сутність, зміст, класифікація.

Історико-теоретичний та інтегрально-інтернаціональний аспекти основних засобів ефективного вузівського навчання. Педагогічна техніка викладача в навчальному процесі та її основні складові: техніка володіння своїми рухами, керування емоціями, уміння соціальної перцепції, техніка мовлення, організація контакту, управління педагогічним спілкуванням. Внутрішня педагогічна техніка: педагогічний оптимізм, упевненість у собі, відсутність страху перед аудиторією та емоційного напруження, наявність вольових якостей. Зовнішня педагогічна техніка: фізіогноміка, артефакти, система запахів, теке-сика, просодика, екстралінгвістика, кінесика, часові характеристики спілкування. Структурна схема мімічних ознак емоційних станів. Тезаурус, іманентне значення, особливості, функції, види методики

педагогічного спілкування. Діалогічне спілкування, контакт у педагогічному діалозі, структура спілкування як процес, стиль педагогічного спілкування викладача.

Другий модуль передбачає розкриття сутності, змісту специфіки викладання обліково-економічних дисциплін. Методологічні підходи до змісту та характеру викладання. Застосування дидактичних закономірностей і принципів у процесі викладання. Визначення місця та значення обліково-економічних дисциплін у системі навчальних планів та їх роль у формуванні фахівця відповідного кваліфікаційного рівня. Понятійний апарат викладання обліково-економічних дисциплін: облік, аудит ринок, попит, пропозиція, власність, фінанси тощо.

Характеристика системи відбору інформації та інформаційно-го забезпечення викладання обліково-економічних дисциплін. Організація та методика підбору інформації про навчальний предмет. Функції підбору інформації. Склад інформаційного забезпечення, необхідність його постійного поповнення та оновлення. Визначення законодавчо-нормативних документів, необхідних для вивчення конкретних дисциплін. Підбір інформації, її впровадження як процес. Специфічні засоби підбору інформації. Принципи створення системи засобів навчання. Методика накопичення, фіксації та впровадження підбраної інформації у викладацькій діяльності. Робота зі статичною інформацією: підбір і систематизація статистичних даних до тем дисциплін, що викладаються. Збирання фактичних даних про фінансово-господарську діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, стан ринку, аналіз і використання цієї інформації в розробці практичних завдань і ділових ігор.

Гносеологічні аспекти організації методичної роботи викладача обліково-економічних дисциплін. Структура і зміст навчально-методичного комплексу дисципліни: програма вивчення дисциплін; робоча програма; методичне забезпечення семінарських, практичних і самостійних занять студентів; методичні вказівки до виконання і тематика контрольних робіт для студентів-заочників; методичне забезпечення контролю знань; методичні вказівки до виконання курсових і випускних робіт. Організація розробки навчально-методичного комплексу на прикладі однієї з дисциплін кафедри. Нормативні вимоги до складу, змісту, оформлення навчально-методичних матеріалів

Когнітивні парадигми організації та методики проведення семінарських і практичних занять у системі обліково-економічного навчання. Семінар як основна форма занять для засвоєння лекційного

матеріалу і обговорення питань для самостійного опрацювання студентами. Технологічні етапи підготовки семінарського заняття. Організація, методика проведення семінару за класичною та інноваційною технологіями. Організація і методика проведення практичних занять з точки зору теорії і практики. Розгляд конкретних ситуацій з обліково-аудиторської діяльності суб'єктів господарювання. Використання наскрізних прикладів і завдань для проведення практичних занять за кількома темами програми дисципліни. Використання варіантних та індивідуальних завдань для практичних занять з метою активного залучення кожного студента до їх виконання. Бально-модульна технологія проведення семінарських і практичних занять за документами Болонської угоди. Ділова гра як інноваційна форма проведення занять. Методичне і організаційне забезпечення проведення ділової (рольової) гри на прикладі майбутньої фахової діяльності.

Форми організації контролю знань: теорія та практика з урахуванням специфіки Болонського процесу (європаспорт, євростудент, оцінювання). Функції перевірки та оцінювання знань. Принципи контролю. Попередня, поточна, повторна, підсумкова перевірки знань. Фронтальна, групова, індивідуальна, комбінована форми контролю, самоконтроль. Усне та письмове опитування. Іспит, залік, курсова та дипломна роботи в системі підготовки спеціаліста. Оформлення документів контролю: відомості, журнали, залікові книжки тощо.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН **дисципліни**

“МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ”

№ пор.	Назва змістових модулів і тем
1	2
	Змістовий модуль 1. Загальні основи методики навчання у вищій школі
1	Методика викладання обліково-економічних дисциплін як навчальний предмет
2	Основи порівняльної дидактики у вищій школі. Болонський процес
3	Сутність, зміст категоріально-понятійного апарату дидактики вищої школи
4	Види та організаційні форми навчання у вищій школі
5	Методи та засоби сучасного вузівського навчання

1	2
6 7 8 9 10	Змістовий модуль 2. Змістовий аспект специфіки основ організації та методики проведення занять з обліково-економічних дисциплін Сутність, зміст специфіки викладання обліково-економічних дисциплін Система відбору інформації та інформаційного забезпечення викладання обліково-економічних дисциплін Організаційно-методична робота викладача спеціальних дисциплін Сучасна методика проведення семінарських і практичних занять Форми організації контролю знань спеціальних обліково-економічних дисциплін
Разом годин: 54	

ЗМІСТ **дисципліни**

“МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ”

Змістовий модуль 1. Загальні основи методики навчання у вищій школі

Тема 1. Методика викладання обліково-економічних дисциплін як навчальний предмет

Визначення загальноосвітніх і специфічних особливостей методики вузівського навчання. Поняття методології як науки про методи – способи пізнання об’єктивної дійсності, а також гносеології як методологічного фундаменту теорії пізнання. Генеза дидактичної методології як науки (за етапами: первісне суспільство, античність, Середньовіччя та ін.). Аналіз і синтез наукових фактів і життєвих прикладів, діалектика дидактичних явищ.

Організація навчального процесу як цілеспрямовані практичні дії, що орієнтують суб’єктів процесу: на визначення мети; завдань; прийняття рішень; підбір форм, методів, засобів навчально-пізнавальної та викладацької діяльності; забезпечення навчально-методичними засобами; здійснення контролю за виконанням. Методика вузівського навчання як творчий процес, що передбачає, відповідно до мети, на основі дидактичних закономірностей і принципів сукупність форм, методів, засобів викладацької діяльності. Взаємозв’язок і взаємообумовленість організації та методики у викладацькій діяльності.

Загальнодидактичні закономірності навчального процесу: обумовленість навчання суспільними потребами; навчання залежно від умов, в яких воно відбувається; єдність викладання і учіння; взаємозв'язок навчання, освіти, виховання і розвитку особистості; навчання залежно від реальних можливостей студента тощо. Взаємозв'язок об'єктивних закономірностей і загальнодидактичних суб'єктивних принципів навчання: науковість і систематичність навчання; зв'язок теорії з практикою, з життям; активність і самостійність студентів у навчальному процесі; наочність і достатність навчання; доступність і міцність знань; керівна роль викладача тощо.

Методологічні категорії, які забезпечують впровадження інноваційних технологій у зміст і методи викладання: дидактична ідея (форма майбутньої особистісної або загальної методики навчання). Це — гуманізація вищої освіти, визнання особистості студента як основного фактора навчального процесу, безперервна освіта фахівців — випускників вузу; дидактична гіпотеза (форма розвитку знань про методику) — різноманітні форми ігрового навчання, бально-рейтингова система навчання тощо; дидактичні концепції (система поглядів або власна думка про методику навчання) — безперервна післявузівська освіта, гнучкі дидактичні технології навчання, активізація пізнавальної та науково-пошукової діяльності студентів тощо; дидактичні теорії (система знань про методику навчання) — загальна побудова дидактики, змісту вищої освіти для загального інтелектуального та професійно-кваліфікаційного формування особистості спеціаліста тощо.

Література: основна [1–5; 10; 18; 31–33];

додаткова [44–48; 50; 54; 55; 58; 66]

Тема 2. Основи порівняльної дидактики. Болонський процес

Визначення порівняльної дидактики як науки, що аналізує теоретичні та практичні досягнення навчання й освіти в зарубіжних країнах, пропагує можливості впровадження інноваційної та оптимально-ефективної методики як актуальної проблеми, її генеза. Модернізація, особливості вищої освіти в зарубіжних країнах. Єдність шкільної та вищої освіти — сприятлива умова ефективності навчання у вузі. Організаційна технологія навчання у вищих навчальних закладах країн Західної Європи, США, Японії. Основні завдання вищої освіти у світлі рішень Болонської декларації: процес розпізнавання однієї освітньої системи іншою в європейському просторі; змістовий

аспект об'єктивної закономірності поєднання історичного та теоретико-логічного в організаційній системі освіти країн Європи; змістово-часовий простір рівня освіти, національний і міжнародний аспекти; шляхи впровадження на європейському просторі академічної мобільності, внутрішній (державний) і зовнішній (міжнародний) аспекти; принципи організаційної та змістової технології залікових одиниць на європейському освітянському просторі; парадигми сутності та змісту понять: евростудент, організаційна технологія процесу вузівського навчання, європаспорт, додаток до диплому тощо; дефініція, тезаурус системи оцінювання якості вищої освіти, розрахування середньої оцінки тощо.

Основні дидактичні концепції та теорії організації освіти, навчального процесу в зарубіжних країнах, їх сутність, зміст, ідеї, проблеми: 1) дидактична теорія інструменталізму та концепція “повного акту мислення” Джона Дьюї. Суттєві та змістові аспекти: орієнтація на конкретні засади викладання, індивідуалізацію та практичну (прагматизм у навчанні) спрямованість навчання; логічні зв'язки, теорії, концепції як “інструменти” пізнання дійсності, а їх цілеспрямоване використання сприяє ефективному навчанню; людина починає мислити тоді, коли стикається із труднощами (проблеми, проблемне навчання), подолання яких передбачає ряд етапів “повного акту мислення” — відчуття труднощів, обґрунтування їх змісту, формування плану їх подолання, логіка перевірки плану і формування висновків, самі дії і самоконтроль; 2) дидактична концепція Карла Ренсама Роджерса “Я-концепція”. Основні суттєво-змістові аспекти: ефективність навчання може бути досягнута за умов урахування відображень, які людина сприймає як частину самої себе, власного погляду на навчання; відрефлексованих (рефлексія — здатність людини до самопізнання) особистісних переживань; конструктивних творчих ініціатив; 3) ідеї прагматизму в навчанні, самовдосконалення особистості в дидактичній теорії самоактуалізації Альберта Маслоу. Дидактична характеристика наукових поглядів автора: основою розвитку особистості є зростання потреб, від примітивних фізіологічних до вищих, прикрашених ідеалами істини, добра і краси; найважливішою силою впливу на людину є творчість; креативність (сукупність особливостей психіки, що забезпечують активну діяльність людини) і поняття здорової людської особистості, яка актуалізується (відтворює в пам'яті знання, уявлення, життєвий досвід), настільки близькі, що видаються ідентичними; освіта, що здобувається осо-

бистістю, має значення не стільки для професіонала, скільки для його розвитку; прагнення до самоактуалізації особистості, реалізації своїх здібностей наштовхується на перепони, на нерозуміння оточуючих і особисту недосконалість; 4) проблеми розвитку психології мислення особистості в когнітивній теорії Жана Піаже. Сутність, зміст ідей: основою психічного розвитку особистості є розвиток її інтелекту; у процесі розвитку її організм адаптується до навколишнього середовища, активно взаємодіє з ним, у тому числі із навчальним; інтелектуальні аспекти мислення включають етапи сенсомоторного інтелекту, конкретних і формальних операцій; взаємозв'язок психології і логіки — основа ефективного навчання тощо. Взаємозв'язок: історія і сучасність зазначених та інших теорій і концепцій.

Література: основна [7; 14; 17; 19; 22; 27; 29; 30; 33; 36];
додаткова [43; 44; 46; 48; 51; 53–55; 58; 63]

Тема 3. Сутність, зміст категоріально-понятійного апарату дидактики вищої школи

Актуальні проблеми розвитку основних категорій дидактики. Історіографія проблем. Дидактичний аспект навчально-пізнавальної діяльності студентів у вищій школі, основні етапи засвоєння знань: сприймання навчального матеріалу; осмислення та розуміння; узагальнення; закріплення; застосування. Професійно-педагогічна діяльність викладача як специфічна галузь інтелектуальної праці, її основні змістові напрями: планування; організація навчальної роботи; стимулювання навчально-пізнавальної активності студентів; здійснення контролю; коригування навчального процесу; аналіз.

Вища обліково-аудиторська освіта як процес і результат оволодіння студентами системою фахових знань, набуття пізнавальних і практичних умінь і навичок, формування економічного світогляду, розвиток здібностей. Її зміст, структура вищих навчальних закладів, рівні акредитації, сучасні проблеми розвитку.

Дидактична технологія навчального процесу — логіка, послідовність, цілісність навчальних компонентів, у яких синтезується викладання групи предметів з різнобічної підготовки фахівців: економістів, фінансистів, банкірів, маркетологів до майбутньої виробничої діяльності або навчання в магістратурі, аспірантурі.

Кваліфікаційна карта — основний чинник фахових вимог до випускників з неодмінним урахуванням досягнень сучасної науки, виробництва, культури, освіти. Характеристика її основних змістовних

компонентів: перелік навчальних предметів для підготовки спеціаліста (базовий і вузівський аспекти); обсяг годин на навчальні предмети; різноманітні види контролю; врахування результатів; структура нормативних навчальних дисциплін.

Рівні опанування дидактикою вищої школи: нижчий (репродуктивний) — характеризується знанням свого предмета викладачем, відповідними вміннями та навичками, основами педагогічної майстерності; середній (творчий) — визначається ініціативою в пошуках технологій навчання, творчим підходом до стандартних, традиційних схем організації викладацької діяльності, сформованим індивідуальним дидактичним стилем.

Структура, зміст основних компонентів навчального процесу у вищій школі: 1) цільовий — мета (загальна, специфічна), завдання; 2) стимуляційно-мотиваційний — зовнішні (суспільні, соціальні) і внутрішні (особистісні) стимули і мотиви навчання; 3) операційно-діяльний: форми, методи, засоби навчання; 4) контрольно-регулюючий: контроль і коригування навчального процесу; 5) оціночно-результативний: якісні показники підготовки спеціаліста. Взаємозв'язок і взаємообумовленість зазначених компонентів процесу навчання у вищій школі.

Література: основна [1; 6; 10; 11; 15; 18; 26; 31–33];
додаткова [45–47; 50; 51; 55; 58; 63; 65; 66]

Тема 4. Види та організаційні форми навчання у вищій школі

Характеристика актуальних проблем видів та організаційних форм вузівського навчального процесу, їх наукові обґрунтування з точки зору історії і сучасності.

Визначення сутності, змісту, дидактичної технології та ефективності видів навчання: пояснювально-ілюстративного, проблемного, модульного, ігрового. Діяльність викладача і студента у процесі кожного виду навчання.

Філософське розуміння дефініції “форма” щодо вузівського навчально-пізнавального процесу. Класифікація організаційних форм: за кількістю студентів — масові, колективні, групові, мікрогрупові, індивідуальні; за місцем навчання — аудиторні, позааудиторні; за дидактичною метою — організаційно-технологічні форми теоретичного (лекція, факультатив, конференція) та практичного (семінар, лабораторна робота, безпосередньо навчальна практика) навчання; за тривалістю часу навчання — класичний урок у ЗОШ (45 хв), спарені заняття (90 хв), спарені скорочені заняття (70 хв).

Лекція як основна форма вузівського процесу навчання. Технологія її підготовки та проведення. Зміст основних структурних елементів лекції: вступ — оголошення теми та основних питань, перелік літератури для запису; перехід від попередньої теми лекції до теперішньої; актуальність навчальної теми та обґрунтування її науковцями; викладання навчального матеріалу із зміною темпу, наданням можливості дещо занотувати студентам і звертатися із проблемними запитаннями; заключна частина.

Ейдос, тезаурус лекцій: загального характеру — монолог, діалог, дискусія, проблемна, проблемно-пошукова; відповідно до лекційного курсу — вступні, тематичні, заключні, оглядові; інноваційні — бінарна лекція, лекція-пресконференція, лекція-подорож в машині часу тощо.

Семинар у системі форм вузівського навчання. Загальнодидактичні вимоги до їх підготовки та проведення. Традиційні та інноваційні підходи до їх організаційних технологій: структура, зміст класичного семінару; в системі модульного, бально-рейтингового та ігрового навчання.

Семинарсько-практичні заняття, лабораторні роботи, консультації, залік та іспит як форми організації навчально-пізнавальної та викладацької діяльності у вузі. Феноменологічно-діалектичний метод вербальної інтерпретації та рольової або ділової гри в їх організаційній технології.

Література: основна [2–4; 9–11; 15; 23; 31; 33];

додаткова [45; 46; 50; 51; 53; 55; 60; 62; 63; 65]

Тема 5. Методи та засоби сучасного вузівського навчання

Актуальні проблеми методів і засобів навчання, їх теоретичне обґрунтування в навчальній та науковій літературі.

Засоби навчання як все те, що допомагає викладачеві ефективно здійснювати навчання студентів. Загальна характеристика засобів навчання: слово викладача, підручники, посібники, наочні та технічні засоби тощо.

Дидактичні методи навчання як способи досягнення навчальної мети. Структурні елементи методу навчання, їх динаміка і взаємозв'язок. Неадекватність підходів науковців до класифікації методів навчання: за джерелом передання і характером сприйняття інформації (Є. Я. Галант, Н. М. Верзилін, Д. О. Лордкіпанідзе); залежно від основних дидактичних завдань (М. А. Данилов, Б. П. Єсіпов); за

характером пізнавальної діяльності (М. М. Скаткін, І. Я. Лернер); за логікою передання і сприймання навчального матеріалу (С. Г. Шаповаленко); за мірою керівництва навчальною роботою (П. І. Підкасистий, В. Ф. Паламарчук, В. І. Паламарчук); за оптимізацією навчання (Ю. К. Бабанський, М. Б. Євтух, Н. Є. Мойсеюк).

Загальна характеристика основних методів навчання: словесних — бесіда, розповідь, лекція; наочних — ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження; практичних — вправи, лабораторна, самостійна робота студента з навчальною літературою, заліково-екзаменаційний; стимулюючих — пізнавальна гра, навчальна дискусія, стимулюючий вплив змісту навчання, роз'яснення значимості учіння, заохочення й осудження в учінні; методи контролю і самоконтролю в навчанні — усний контроль, письмовий, машинний, тестовий; бінарних — словесно-інформаційні, словесно-проблемні, словесно-евристичні, словесно-дослідницькі.

Характеристика умов оптимального вибору методів навчання: відповідність методів принципам навчання, цілям і завданням, змісту теми, можливостям (інтелектуальним, психологічним, морально-етичним тощо) студентів, наявним умовам і часу, відведеному для навчання, можливостям викладача.

Література: основна [1; 3; 4; 8–11; 15; 18; 31];
додаткова [43–47; 50; 51; 54; 55; 65]

Змістовий модуль 2. Змістовий аспект специфіки основ організації та методики проведення занять з обліково-економічних дисциплін

Тема 6. Сутність, зміст, специфіка викладання обліково-економічних дисциплін

Сучасні проблеми специфіки викладання обліково-економічних дисциплін, їх концептуальні обґрунтування в періодичних наукових виданнях. Методологічні підходи до змісту та характеру викладання спеціальних дисциплін.

Застосування загальних дидактичних закономірностей і принципів до викладання обліково-економічних дисциплін. Визначення місця та значення цих дисциплін у системі навчальних планів та їх ролі у формуванні фахівця відповідного кваліфікаційного рівня.

Визначення, формулювання та значення категорій фінансово-економічних дисциплін: ринок як відображення економічних відносин щодо купівлі та продажу певних товарів і послуг; попит як ві-

дображення економічних відносин на ринку з боку покупця щодо задоволення своїх потреб у певних товарах і послугах; пропозиція як вираження бажання і здатність виробників постачати товар на ринок за певними цінами; власність як вираження відносин з привласнення (відчуження) засобів виробництва та матеріальних благ; фінанси як вираження відносин з формування, розподілу та використання грошових коштів тощо. Категоріально-понятійний апарат як основа вивчення змісту і структури курсу, його предмета, мети й методів викладання, сутності і специфіки.

Ейдос, тезаурус основних засобів, які інтенсифікують ефективність сучасного фінансово-економічного навчання: педагогічна техніка викладача як комплекс мовних, комунікативних та організаційних умінь, спрямованих на створення найбільш оптимальної для навчальної взаємодії атмосфери у студентській групі (групах); уміння ефективного спілкування на рівні викладач – студент, що передбачає педагогічні здібності, педагогічний такт, товариськість, уміння правильно використовувати відповідні стереотипи; уміння ефективно використовувати різні стилі спілкування – професійно-педагогічний, управління, дидактичний.

Література: основна [1; 5; 10; 12; 13; 16; 20; 23; 28; 33];

додаткова [45; 49; 51; 56; 57; 60; 62; 64; 66; 67]

Тема 7. Система відбору інформації та інформаційного забезпечення викладання обліково-економічних дисциплін

Сутність, основний зміст актуальних проблем організації та методики відбору інформації про навчальний предмет, її накопичення та фіксація в умовах інноваційних інформаційних технологій. Наукові погляди на проблеми.

Загальна характеристика: 1) складу інформаційного забезпечення, необхідність його постійного поповнення і оновлення; 2) визначення законодавчо-нормативних документів, що необхідні для вивчення конкретних дисциплін; 3) роботи зі статичною інформацією: добір і систематизація статистичних даних до тем дисципліни, що викладається; 4) організації і методики збирання фактичних даних про обліково-аудиторську діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, фінансовий стан підприємства, аналіз і використання цієї інформації в розробці практичних завдань і ділових ігор.

Характеристика діяльності викладача при підборі інформації відповідно до функцій: *пізнавальної* – програмування діяльності зі зби-

рання та аналізу інформації про предмет чи його окрему тему, накопичення інформації (фіксація на різних носіях), обробка інформації, аналіз; *конструювання* — визначення цільового компонента майбутньої викладацької діяльності, використання досягнень економічної науки і практики, фрагментів інноваційних технологій; *впровадження* — викладання навчального матеріалу, інформаційно-методичне забезпечення, організаційно-методичний супровід процесу викладання.

Змістовий аспект: *засобів* відбору навчальної інформації: друкованих, іконографічних, акустичних; *методів* — проблемно-тематичного аналізу, спостереження, опитування викладачів і суб'єктів економічної діяльності; *принципів* формування системи засобів навчання — утворення зорових і слухових зв'язків у студентів, реалізації методичного завдання, здійснення керування пізнавальною діяльністю студентів, вирішення проблемності в навчанні, забезпечення активності студентів у процесі навчання; *засобів фіксації* — документальних (картки, тези, конспекти тощо), технічних (магнітофони, кінопроектори, кодоскопи, комп'ютери тощо).

Література: основна [2–4; 9–11; 20; 31–33];

додаткова [45–47; 49; 52; 57; 60; 62; 65; 67]

Тема 8. Організація методичної роботи викладача спеціальних дисциплін

Сучасні актуальні проблеми організації методичної роботи викладача в загальному плані і обліково-економічних дисциплін зокрема. Погляди науковців на проблеми.

Методична майстерність викладача фінансово-економічних дисциплін, її структурні компоненти: *знання* — директивно-методологічні, нормативно-законодавчі, загальнотеоретичні та методичні, організаційно-педагогічні; *уміння* — конструктивно-методичні, організаторські; *навички* — методичні, мислення, мовні; *особисті якості викладача* — психолого-педагогічні, морально-етичні.

Структура і зміст навчально-методичного комплексу дисципліни: програма вивчення дисципліни; робоча програма; методичне забезпечення семінарських, практичних і самостійних занять студентів; методичні вказівки до виконання та тематика контрольних робіт для студентів-заочників; методичне забезпечення контролю знань; методичні вказівки до виконання курсових і випускних (дипломних, магістерських) робіт. Нормативні вимоги до складу, змісту, оформ-

лення навчально-методичних матеріалів. Організація розробки навчально-методичного комплексу на прикладі однієї зі спеціальних дисциплін.

Методичне керівництво науково-пошуковою діяльністю студентів у системі обліково-економічних дисциплін.

Аналіз стану досліджуваного питання, накопичення і фіксування фактів науки та досвіду. Рівні системного пізнання фінансово-економічного явища. Механізм і рівні пізнання фінансово-економічної дійсності.

Визначення та обґрунтування проблеми наукового пошуку, її об'єкта та предмета, мети і завдань, гіпотези. Визначення змісту дослідження. Вибір методів наукового пошуку: теоретичний аналіз монографій, посібників, статей тощо та їх фіксація (анотація, тези, реферат, конспект, цитати); аналіз практичного досвіду — спостереження, експеримент (констатуючий і формуючий), анкетування, бесіди, тестування тощо та їх фіксація (журнал обліку, щоденник, схеми, таблиці, технічні записи, фотомонтажі).

Оформлення студентської наукової роботи. Організація та методика підготовки планових науково-пошукових досліджень: рефератів, контрольних, курсових і дипломних робіт. Критерії відбору студентів до наукових робіт.

Література: основна [6; 9–11; 15; 16; 20; 21; 33; 42];
додаткова [43; 45–47; 49–52; 60; 62]

Тема 9. Сучасна методика проведення семінарських і практичних занять

Семінар як основна форма занять для засвоєння лекційного матеріалу та обговорення питань, винесених для самостійного опрацювання студентами фундаментальних обліково-економічних дисциплін.

Організаційно-методичні етапи викладацької діяльності: розробка плану семінару; інформування студентів про питання, що виносяться на обговорення; рекомендації щодо використання відповідних законодавчо-нормативних документів і навчальної літератури з підготовки кожного питання; організаційна технологія проведення семінару — створення умов для дискусії, залучення до обговорення конкретного питання, крім студента-доповідача, інших студентів, включення фрагментів сучасних інноваційних технологій у план класичного семінару тощо.

Форми проведення практичних занять для засвоєння студентами методів вирішення конкретних економічних завдань, методик і методичних прийомів, що вивчаються фаховими дисциплінами прикладного спрямування. Обговорення самостійно підготовлених студентами, за інноваційними технологіями, розширених планів лекцій, семінарів з фахових дисциплін.

Розгляд конкретних ситуацій з обліково-господарської діяльності суб'єктів господарювання. Використання наскрізних та індивідуальних завдань для проведення практичних занять за кількома темами програми дисципліни.

Дискусія щодо використання варіантних та індивідуальних завдань для практичних занять з метою активного залучення кожного студента до їх виконання.

Ділова або рольова гра як метод активного навчання з обліково-економічних дисциплін. Методичне і організаційне забезпечення ділової або рольової гри на прикладі суб'єктів господарювання за тематикою фахових навчальних дисциплін спеціалізації: економіка, фінанси, банківська справа, облік і аудит, маркетинг тощо.

Література: основна [10; 20; 23; 25; 31; 32; 34; 37; 38; 41];
додаткова [45; 47; 49; 56; 57; 59–61; 65; 67]

Тема 10. Форми організації контролю знань спеціальних обліково-економічних дисциплін

Проблеми контролю знань в умовах входження України в європейський освітянський простір. Науковці про парадигми суттєвого та змістового аспектів вирішення проблем організації та методики контролю знань.

Організація поточного контролю у формі усного опитування на семінарських і практичних заняттях, у формі виконання письмових робіт – контрольних, рефератів; тестування як допоміжний засіб визначення рівня засвоєння студентами теоретичних положень, основних економічних понять і категорій, конкретних методів і прийомів вирішення економічних завдань, методики прийняття управлінських рішень. Проведення семестрових атестацій і підрахунок рейтингу успішності кожного студента денної і вечірньої форм навчання з комплексу фахових дисциплін.

Організація підсумкового контролю знань. Форми підсумкового контролю: семестровий контроль і державна атестація. Залік як фор-

ма семестрового контролю. Особливості письмового та усного заліку з обліково-економічних дисциплін; застосування диференційованого заліку (з оцінкою). Іспит — форма підсумкового контролю засвоєння студентами теоретичних положень і практичного матеріалу програми навчальної дисципліни. Основні вимоги до іспитів в усній і письмовій формах з фінансово-економічних дисциплін. Правила використання студентами допоміжних засобів під час екзамену — калькуляторів, комп'ютерів, довідників, законодавчо-нормативних документів, програм вивчення дисципліни.

Оформлення результатів заліків та іспитів — заповнення відомості, залікової книжки.

Курсова робота як форма перевірки студентських практичних робіт і засвоєння ними теоретичного матеріалу з профілюючих дисциплін; вимоги до оформлення курсової роботи; рецензування курсових робіт.

Дипломна робота як форма перевірки системи знань студентів, необхідних для присвоєння йому відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня з вибраної спеціальності; вимоги до оформлення дипломної роботи.

Література: основна [6; 8; 10; 11; 15; 24; 31; 32; 39; 41]
додаткова [45–47; 49–51; 54; 56; 58; 63]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ (РЕФЕРАТУ)

Контрольна робота (реферат) — це коротке специфічне для цього навчального курсу викладення змісту організації та методики викладання фахових обліково-економічних дисциплін з урахуванням психолого-педагогічних явищ проблемної або навчальної теми.

Основні вимоги до роботи:

- повнота та об'єктивність інформації про досліджувані явища;
- повнота відображення основних компонентів її змісту;
- доступність сприймання тексту як за змістом, так і за логікою визначення основних проблем;
- доступність мови викладу;
- авторське ставлення, власна думка щодо питання роботи.

Структура контрольної роботи (реферату): перша сторінка (за зразком Академії); зміст (вступ — 1–3 питання, висновки, літературні джерела — 10–12 найменувань; додатки — за необхідності).

Технологічні етапи організації та методики підготовки роботи: визначення теми та змісту; аналіз інформації (грунтовне, всебічне та глибоке вивчення фактів, положень і висновків з проблеми; теоретична та аналітико-синтетична обробка дослідження); оформлення роботи (загальні та вузівські вимоги, обсяг — 0,5 друк. арк.). Студенти заочної форми навчання, за вказівкою викладача, можуть виконувати контрольні роботи у двох видах: або ґрунтовне теоретичне дослідження з використанням практичного досвіду, або практично-теоретичне виконання роботи за варіантом.

Тему контрольної роботи студент отримує за номером свого прізвища в журналі або заліковій відомості.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (РЕФЕРАТИВ)

1. Методологія дидактики вищої школи.
2. Сучасні методологічні закономірності дидактики.
3. Основні методологічні категорії дидактики.
4. Україна і Болонський процес.
5. Основні зарубіжні дидактичні концепції.
6. Організаційна технологія навчання у вищій школі країн Західної Європи.
7. Дидактичні основи сучасної вищої освіти у США.
8. Дидактичний аспект навчально-пізнавальної діяльності у вищій школі України.
9. Педагогічна технологія навчального процесу у ВНЗ України.
10. Облік результатів підготовки спеціаліста у вищій школі.
11. Вузівське пояснювально-ілюстративне навчання.
12. Організація, методика проблемного навчання у ВНЗ.
13. Модульне навчання у вищій школі.
14. Структура вузівського навчального процесу.
15. Загальні дидактичні закономірності та принципи навчання.
16. Об'єктивні та суб'єктивні аспекти інтенсифікації процесу навчання у ВНЗ України.
17. Гуманістична спрямованість методики викладання.
18. Професійно-методична компетентність викладача.
19. Педагогічні здібності викладача.
20. Педагогічна техніка викладача.
21. Педагогічна ситуація у викладацькій діяльності.
22. Самовдосконалення викладача вузу.

23. Лекція — основна форма організації навчання у вузі.
24. Семінар у системі вузівських форм навчання.
25. Лабораторна робота, консультація, залік, іспит у навчальному процесі у ВНЗ України.
26. Тезаурус дидактичних методів і засобів.
27. Методи організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності у ВНЗ.
28. Методи організації і самоорганізації вузівського навчання.
29. Внутрішня педагогічна техніка викладача.
30. Зовнішня педагогічна техніка викладача.
31. Мовлення — показник загальної культури особистості викладача.
32. Умови ефективності, шляхи вдосконалення професійного мовлення викладача.
33. Педагогічне спілкування у ВНЗ: сутність, основні чинники ефективності.
34. Професійно-педагогічний стиль спілкування викладача.
35. Управлінський стиль спілкування викладача.
36. Інноваційні технології викладання фахових дисциплін.
37. Методичні підходи до змісту та характеру викладання обліково-економічних дисциплін.
38. Формування понятійного апарату викладання фінансово-економічних дисциплін.
39. Система відбору та обробки інформації для викладання фундаментальних обліково-економічних дисциплін.
40. Організація роботи викладача спеціальних дисциплін.
41. Сучасна методика проведення семінарських і практичних занять з обліково-економічних дисциплін.
42. Форми організації контролю знань і особливості їх застосування для викладання обліково-економічних дисциплін.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Методологія дидактики вищої школи: історія і сучасність.
2. Дидактичні ідеї, які забезпечують впровадження інноваційних технологій навчання.
3. Основи вузівського навчання відповідно до Болонської декларації.
4. Дидактична концепція Д. Дьюї.

5. “Я-концепція” К. Роджерса у сучасному процесі навчання.
6. Теорія самоактуалізації А. Маслоу.
7. Когнітивна теорія Ж. Піаже.
8. Особливості методики навчання у вищих школах США.
9. Основні аспекти методики викладання у вищих школах країн Західної Європи.
10. Основні етапи навчально-пізнавальної діяльності у вищій школі.
11. Організація, методика проведення заліків, іспитів у ВНЗ.
12. Рівні опанування дидактикою вищої школи.
13. Пояснювально-ілюстративне навчання у ВНЗ: зміст, методика проведення.
14. Методи, прийоми ефективності проблемного навчання.
15. Інноваційні методики модульного навчання у вищій школі.
16. Організація, методика бально-рейтингової системи навчання.
17. Загальна характеристика основних компонентів вузівського навчального процесу.
18. Загальні дидактичні закономірності викладання.
19. Основні принципи викладання.
20. Умови та шляхи інтенсифікації вузівського навчання.
21. Демократизм, гуманізм у системі методів навчання у ВНЗ.
22. Структура професійно-методичної компетентності викладача.
23. Методика формування педагогічних здібностей викладача.
24. Шляхи ефективності формування педагогічної техніки викладача.
25. Методика подолання педагогічних ситуацій у викладацькій діяльності.
26. Організація, методики самовдосконалення викладача ВНЗ.
27. Сутність, структура, типи навчальних лекцій.
28. Методика підбору інформації для навчальної лекції.
29. Проблемна лекція: специфіка, методика проведення.
30. Організація, методика підготовки та проведення лекції-діалогу.
31. Семінар у системі форм вузівського навчального процесу.
32. Семінар у формі усних виступів та обговорення питань.
33. Організація, методика підготовки та проведення семінару-диспуту.
34. Специфіка, методика проведення семінару — теоретичної конференції.
35. Семінар у системі модульного навчання.

36. Семінар у системі бально-рейтингового навчання.
37. Методи та засоби навчання у вищій школі.
38. Словесні методи навчання.
39. Методи навчання за рівнем напруженості пізнавальної діяльності.
40. Методи навчання за логікою передачі і сприймання навчальної інформації.
41. Методи стимулювання інтересу до навчання.
42. Методи стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні.
43. Бінарні методи навчання.
44. Методи контролю і самоконтролю в навчанні.
45. Основні методики формування у викладача техніки володіння своїм організмом.
46. Методика формування внутрішньої педагогічної техніки викладача.
47. Зовнішня педагогічна техніка викладача як засіб ефективного навчання.
48. Функції мовлення викладача.
49. Методика формування професійного мовлення викладача.
50. Умови ефективності діалогічного спілкування у процесі навчання.
51. Індивідуальний стиль спілкування викладача.
52. Методика навчальної діагностики.
53. Форми контролю навчання та критерії оцінювання успішності.
54. Організація, методика керівництва науково-пошуковою роботою студентів.
55. Професійно-методична компетентність викладача обліково-економічних дисциплін.
56. Умови ефективної праці викладача фундаментальних обліково-економічних дисциплін.
57. Організація та методика викладання обліково-економічних дисциплін.
58. Об'єктивні та суб'єктивні аспекти інтенсифікації вузівського процесу викладання спеціальних дисциплін.
59. Система підбору та обробки інформації як основа викладання обліково-економічних дисциплін.
60. Професійно-методична компетентність викладача спеціальних дисциплін.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативна

1. Закон України “Про освіту” // Голос України. — 1996. — 25 квіт.
2. Закон України “Про вищу освіту”.
3. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ ст.) // Освіта. — 1993. — № 44–46.
4. Державна програма розвитку вищої освіти на 2005–2007 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2004 р. № 1183.
5. Концепція національного виховання // Освіта. — 1994. — 26 жовт.
6. Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту): Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. № 65.
7. Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004–2005 роки: Наказ Міністра освіти і науки України від 23 січня 2004 р. № 48.
8. Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу: Наказ Міністра освіти і науки України від 23 січня 2004 р. № 48.

Основна

9. Абрамян В. У. Театральна педагогіка. — К., 1996.
10. Аксьонов О. В. Методика викладання економіки. — К., 1998.
11. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. — К., 2002.
12. Афонин А. С. Вхождение в бизнес и ценообразование. — К., 1997.
13. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. — Л., 1990.
14. Байденко В. И. Болонский процесс: структурная реформа высшей школы. — М., 2002.
15. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. — К., 1997.
16. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе. — М., 1991.
17. Вульсон Б. Л., Малькова З. А. Сравнительная педагогика. — М., 1996.
18. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні. — К., 1995.

19. *Георгиева Т. С.* Высшая школа США на современном этапе. — М., 1989.
20. *Гридина М. В.* Финансовый менеджмент. — К., 1999
21. *Ингенкамт Карлхайну.* Педагогическая диагностика. — М., 1991.
22. *Дьюи Д.* Психология и педагогика мышления. — М., 1997.
23. *Євтух М. Б.* Нові технології навчання. — К., 2003.
24. *Ишмуратова А. Т.* Конфликт і згода. Основи когнітивної теорії конфліктів. — К., 1996.
25. *Киричук В. О.* Філософія освіти: проблеми виховання // Нові технології навчання. — К., 1997.
26. *Коротяєв Б. Г., Гришин Є. О., Устенко О. А.* Педагогіка вищої школи. — К., 1990.
27. *Корсак К. В.* Світова вища освіта. — К., 1997.
28. *Ладьяженская Т. А.* Живое слово. Устная речь как средство и предмет обучения. — М., 1986.
29. *Литтл Брюс А.* Высшее образование в США. — Симферополь, 1997.
30. *Маслоу А.* Самоактуализация личности и образование. — К., 1994.
31. *Найдьонов І. М.* Навчально-методичний комплекс дисципліни “Основи психології і педагогіки”: Навч. посіб. — К., 2005.
32. *Найдьонов І. М., Ігнатюк А. І.* Методика викладання фінансово-економічних дисциплін: Навч. посіб. — К., 2002.
33. *Найдьонов І. М., Ігнатюк А. І.* Методика викладання фінансово-економічних дисциплін: Навч. посіб. — 2-ге вид. із змін. та допов. — К., 2005.
34. *Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. А. Зязюна.* — К., 1997.
35. *Педагогіка вищої школи.* — К., 1992.
36. *Пиже Ж.* Избранные психологические труды. — М., 1994.
37. *Підласий І. П.* Діагностика та експертиза педагогічних проєктів. — К., 1998.
38. *Примак Т. О.* Економіка підприємств. — К., 2003.
39. *Розенберг Н. М.* Измерения в дидактике. — К., 1985.
40. *Стоунус З.* Психопедагогика: Психол. теория и практика обучения. — М., 1984.
41. *Самаріна С.* Нові технології навчання. — К., 2004.
42. *Цехмістрова Г. С.* Основи наукових досліджень. — К., 2003.

Додаткова

43. *Андрущенко В.* Модернізація вищої освіти України в контексті Болонського процесу // *Освіта.* — 2004. — № 23. — 12–19 трав.
44. *Головатий М. Ф.* Європейська й українська освіта — де точки єднання? // *Персонал.* — 2004. — № 3.
45. *Євтух М. Б.* Проблеми освіти. — К., 2003.
46. *Журавський В. С.* Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. — К., 2002.
47. *Коломинський Н. Л.* Психологія менеджменту в освіті. — К., 2000.
48. *Корсак К.* Нова українська мрія — європейський освітній простір // *Освіта і управління.* — 2003. — № 2.
49. *Кочетков В. Н.* Анализ банковской деятельности: Теоретико-приклад. аспект. — К.: МАУП, 1999. — 192 с.
50. *Кремінь В., Табачник Д., Ткаченко В.* Україна: проблеми самореалізації. — К., 2003.
51. *Ляшенко О. І.* Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти // *Педагогіка і психологія.* — 2005. — № 1.
52. *Методика* составления рейтинга // *Деньги.* — 1995. — № 38.
53. *Найдьонов І. М.* Болонський процес: культурологічні парадигми // *Освіта і управління.* — 2004. — № 2.
54. *Найдьонов І. М.* Європейський вибір української вищої освіти // *Персонал.* — 2005. — № 2.
55. *Парламентські* слухання з проблем розвитку вищої освіти // *Освіта.* — 2004. — № 23. — 12–19 трав.
56. *Пебро М.* Международные экономические, валютные и финансовые отношения. — М.: Прогресс; Универс, 1994.
57. *Риски* в современном бизнесе / П. Г. Грабовой, С. Н. Петрова, С. И. Полтавцев и др. — М.: Аланс, 1994.
58. *Сидоренко С. І.* Нова ініціатива ЮНЕСКО: етичні й моральні виміри для вищої освіти і науки // *Педагогіка і психологія.* — 2005. — № 2.
59. *Спицын І. О., Спицын Я. О.* Маркетинг в банке. — Тернополь; К.: АО “Гарнепс” ЦММС “Пискайн”, 1993.
60. *Тесты* и методика деловых игр для менеджера. — К., 1994.
61. *Унковская Т. Е.* Финансовое равновесие предприятия. — К., 1997.
62. *Хащенко В. А.* Модель суб'єктивного економічного благополуччя // *Психологический журнал.* — 2005. — № 3.

63. *Шевченко Т. И.* Современные дидактические концепции в образовании. — К.: МАУП, 1999.
64. *Шіллер Р. І.* Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення. — К.: Наук. думка, 1998.
65. *Щёкин Г. В.* Основы кадрового менеджмента: Учебник — 3-е изд., перераб. и доп. — К.: МАУП, 2003.
66. *Щокін Р. Г.* Соціально-економічний розвиток // Персонал. — 2004. — № 2.
67. *Ющенко В. А., Лисицький В. І.* Гроші: розвиток попиту та пропозиції в Україні — К., 1998.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни	
“Методика викладання обліку і аудиту”	7
Зміст дисципліни	
“Методика викладання обліку і аудиту”	8
Вказівки до виконання контрольної роботи (реферату) ...	19
Теми контрольних робіт (рефератів)	20
Питання для самоконтролю	21
Список літератури	24

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуренко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп’ютерне верстання *Г. В. Макуха*

Зам. № ВКЦ-2557

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП